

Maktabgacha yoshdagi bolalarni ijodkorligini rivojlantirishda tasviriy faoliyatning o'рни

G.Xamidova

JDPI, katta o'qituvchi

F.No'monjonova

JDPI, 3-kurstalabasi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodkorligini rivojlantirishda tasviriy faoliyatning o'rnini, tasviriy faoliyatlari bayon qilingan.

Kalit so'zlar: ijodkorlik, tasviriy faoliyat, badiiy faoliyat, fantaziya.

Аннотация: В статье раскрывается роль изобразительной деятельности в развитии творческих способностей у дошкольников, виды изобразительной деятельности.

Ключевые слова: творчество, искусство, искусство, фантазия.

Annotation: This article describes the role of visual activities in the development of creativity in preschool children, the types of visual activities.

Keywords: creativity, art, art, fantasy.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016 yil 29 dekabrda "2017-2021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-2707-sonli qarori ijrosini ta'minlashda bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash darajasini tubdan yaxshilash, ta'lim-tarbiya jarayoniga zamonaviy ta'lim dasturlarini tatbiq etish, malakali pedagog kadrlar bilan ta'minlash, bolalarni har tomonlama intellektual, ahloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish, ta'lim muassasalarining moddiy texnika bazasini, Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha 2017-2021 yillarga mo'ljallangan dasturida belgilangan vazifalarni amalga oshirish chora-tadbirlari rejasi ishlab chiqildi. Maktabgacha ta'limning vazifasi bolalarni xalqning boy milliy, madaniy-tarixiy merosi va ma'naviy axloqiy jihatdan tarbiyalash: bolalarda milliy vatanparvarlik hislarini shakllantirish, maktabgacha yoshdagi bolalarda bilim olish ehtiyojini, o'qishga intilish moyilliklarini shakllantirib, ularni muntazam ravishda ta'lim jarayoniga tayyorlash, bolalarning

tafakkurini rivojlantirish, o'zining fikrini mustakil va erkin ifodalash malakalarini shakllantirish, bolalarning jismoniy va ruhiy sog'ligini ta'minlashdan iborat.

Asosiy maqsadlardan yana biri zamonaviy tasviriy san'at orqali bolalardagi qobiliyat hamda imkoniyatlarni aniqlab, ularni to'g'ri shakllantirish va yuzaga chiqarishdir. Tasviriy san'atning o'ziga xos murakkabliklarini tushunib, uning nozik qirralarini maktabgacha yoshdagi bolalarga ulashish mahoratiga ega bo'la oladigan tarbiyachilarni yetishtirib chiqarish vazifasi turibdi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida tasviriy faoliyat vositasida bolalarning estetik qobiliyatlarini shakllantirishda tarbiyachining o'rni beqiyos. U chuqur bilim va yuqori malakaga ega bo'lishi, buning uchun muntazam ravishda o'z ustida ishlashi, o'zining ilmiy nazariy saviyasini tinimsiz ko'tarishi, ilg'or tajribalarga tayanishi kerak.

Davlat umumilliy dasturita'lim tizimini tubdan isloh qilish, uni ham shakllan, ham mazmunan zamon talablariga moslashtirish, ta'lim sifat-samaradorligini uzluksiz takomillashtirib borish g'oyalari naltirildi. Tasviriy faoliyat bo'yi ham maktabgacha ta'lim muassasasida dastur va maktabdagi tasviriy san'at dasturidagi bolalardagi harakat va ifodalashni o'rganish bilan bog'liq, evarakat va ifodalashni o'rganish bilan bog'liq, evarakat va ifodalashni o'rganish bilan bog'liq,

san'at bolalarda estetik munosabatni tarbiyalash, ijodiy qobiliyatni va tasvirlashlarini rivojlantirishni ko'zda tutadi.

Maktabgacha ta'lim muassasasida mashg'ulotlarida, maktabdagi muvaffaqiyatli o'qib ketishlari uchun zarur bo'lgan vazifalar xatirladi. Rasm, applikasiya, loyishlari jarayonidagi bolalardagi fikr yuritishning analiz, sintez, takrorlash, konkretlashtirish kabi shakllanadi. Shuningdek bu jarayonlarda bolalar jamoada ishlashga, o'z

harakatini o'rtog'larining harakatiga bog'liq yondirishga o'rganadilar.

Bolalar maktabgacha ta'lim muassasasida tasviriy faoliyat mashg'ulotlarida, o'quv

faoliyatida zarur bo'lgan malakalarni ko'nikmalarni shakllantiradi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarining tasviriy faoliyat birlamchi yo'nalishi maktabgacha yoshdagi bolalarni badiiy-estetik tarbiyalash hisoblanadi. Buyo'nalishning samarasi estetik yo'nalishning barcha vositalarini (teatr, musiqa, badiiy adabiyot, rasmchizish, applikasiya va boshq.)

komplekstarzda qo'llanilgandagina niqbo'ladi.

Maktabgachata'limmuassasalarida o'tiladigan "Tasviriy faoliyat" mashg'ulotlaribolalargaberiladiganestetiktarbiyamasalalariniyechishdakattaahamiyatgaega.Chunkitasviriyfaoliyat o'z xususiyatigako'rabadiiyfaoliyat hisoblanadi.Badiiyfaoliyat mashg'ulotlarining barcha turlaribolalardago'zallikni bilish uchun, borliqqa emotsional-estetik munosabatni rivojlantirish uchun keng imkoniyatlarni ochib beradi.

"Tasviriy faoliyat" mashg'ulotlariga rayonida:

1. Badiiy didni tarbiyalash;
2. Amaliy badiiy faoliyat va malakalarni rivojlantirish;
3. Fantaziya, ijodiy fikrlash va tasavvur qilish, idrok qilishni rivojlantirish;
4. Qo'lning aniqlik harakatlarini va barmoqlarning mayda motorikasini rivojlantirish;
5. Kasbiy badiiy-ijodiy faoliyatni kurtaklarini namoyon bo'lishi uchun imkoniyatni shakllantirish va tarbiyaviy masalalar haqida fikr almashiriladi.

Maktabgachata'limmuassasalarida o'qitilgan takomillashtirilgan "Bolajon" tayanch dasturining tuzilishi va mazmunining tahlilidan ayonki, kichik guruhlardan boshlab eng ko'p vaqt tasviriy faoliyatga ajratilgan.

Agar tasviriy faoliyatning turlari

- rasm (2 soat),
- applikasiya (0,5 soat),
- qurish-yasash (0,5 soat)
- loyishini (1 soat) qo'shib hisoblasak, jami 4 soatni tashkilotadi.

Haftaliki yuklama 12 soatni tashkilotilishini e'tiborga o'ladigan bo'lsak, tasviriy faoliyat barcha faoliyatlarning uchdan bir qismini tashkilotadi. Demak, tasviriy faoliyat integrativ mazmunkasbetuvchi eng kattabo'lim hisoblanadi va faoliyatning boshqaturlar bilan mantiqiy va didaktik bog'liqlikda amalga oshiriladi. Bu omil tasviriy faoliyat mashg'ulotlarini mazmun va metodikasi faoliyatning boshqaturlar

igahamohangtarzdatakomillashtiribborishlozimliginianglatadi.Maktabgachata'lim muassasalaridatasviriyfaoliyatmashg'ulotlardabolalarasosanamaliyishbajaradilar, san'atarlarinibilanrasmgaqarabhikoyaqilish; maktabdaesatasviriyisan'atningturlari rang tasvir, grafik, haykaltaroshlikvadekorativsan'atarlaribilanyanadachuqurroqtanishadilar. Maktabgachata'limmuassasidatasviriyfaoliyatmashg'ulotlarixilma-xildir: rasmchizish, loy, applikasiya, qurish-yasashmashg'ulotlarimisoblanadi. Maktabgachata'limmuassasidakeltirilganmashg'ulotlarninghammasigakattaahamiyatberiladi.Boshlang'ichsinflardata'lim-tarbiyamasalalariningmuvaffaqiyatlihaletilishi, maktabgachata'limmuassasalaridaolibboriladigantasvirlashfaoliyatimashg'ulotlaribilanuzviy ravishdaolibboriladi.Bolalarguruhdagiolibboriladigantasviriyfaoliyatmashg'ulotlarida, qalamhamdamo'yqalamdanerkinfoydalanishgao'z xarakterinivaqo'lkuchiniidoraetishgao'rganadilar. Bu esa, malakaniegallash, bolalarda qo'liniyengil, erkinbirtekis dagi harakat qilish xususiyatlarini rivojlantiradi. Bolalarturlishakl, kattalik, proporsiyadagipredmetlarnichizish jarayonidapredmetningishxususiyatiga qarab yo'nalish nisaqlash zarurligiga, predmetning kattaligigamosravishdaha harakatlanishgao'rganadilar.Maktabgachata'limmuassasalaridaolibboriladigantasviriyfaoliyatmashg'ulotlaridamaterialdantartibli foydalanishga, ularnitozas aqlashga, faqat zarur materiallardan hamda ularni ishlatish yo'llarini rejalashtirishgao'rganadilar. Bu mashg'ulotlar bolalardadiqqatni vako'rish xotirasini rivojlantiradi.

Maktabgachata'limmuassasalaritayyorlov guruhidanaturaga qarab rasmchizishyokitavirlashganisbatantalablaroshadivabutalablarmaktabtalabigayaqinlashadi. Naturaga qarabtasvirlashdaishningketma-ketliginiko'rsatib, bolalartayyorlovvakattaguruhidao'rganishningboshlang'ichbosqichidaginaamalgaoshiriladi. Bolalarnaturanianaliz qilishgabutunumumi yshaklnixomakiqog'ozgatushiribolishga,

rasmnaturagasolishtirishga, xatovakamchiliklarinito'g'rilashga,
naturagao'xshatishgaurinadilar.

Tasviriyfaoliyat mashg'ulotlaridageometrikshakllarnitopaolishgayoki ko'raolishga, ularniterminlarbilan atashga, kenglik kattaligi, uzunligi, balandligini, qismlarning bir-biriganisbatan fazoviy joylashishini bilan tanishishni bolalarni maktabni 1-sinfda elementar matematika tushunchalarini puxta egallashlariga yordam beradi.

Qurish-

yasash mashg'ulotlarida materiallardan qurish yasash bolalardako'z bilan chamalash nisbatida hakllantiradiv bolalarni maktabdagitexnik darslarni egallashgayoki o'zlashtirishga yordam beradi. Shunday qilib, tasviriy faoliyat mashg'ulotlarida bolalardagibadiiy did va ijodiy qobiliyatlar o'sadivabuo'z qalimaktabda o'qishga tayyorlanib boriladi. Chunki bolalar predmetlar bilan uzviy bog'lanadilar, ularning o'ziga xos sifatleri, shakli, rangi, katta-kichikligi bilan tanishadilar, ularni farqini, o'z xosligini aniqlaydilar, bu esa, bolalarni sensor tarbiyalashga, ko'rgazmali, obrazli fikr yuritishga imkon beradi.

Tasviriy faoliyat bolalarni axloqiy tarbiyalaydi. Bolalar ishlarida o'z hayotida, jamiyatdabo'layotgan voqea-hodisalarni aks ettiradilar, ulardan mamnun bo'ladilar, hayajonlanadilar. Tasviriy faoliyat jarayonida bolalardairodaningsifatleri-boshlagan ishini oxiriga yetkazish, oldigamaqsad qo'yib, o'shanibajarishga tomon intilish, qiyinchiliklarni yengish, o'rtoqlariga yordamlashish kabixususiyatlarni tarbiyalanadi. Jamoa ishini yaratish jarayonida bolalarga bir-biriga yordam, kelishibishlash kabisifatleri; ishni baholash jarayonida, ularda o'rtoqlarining ishganisbatan real munosabatdabo'lish, to'g'ri baholash, o'zishidan va o'rtoqlarining ishidan xursand bo'lish kabiaxloqiysifatlar shakllanadi.

Adabiyotlar ro'yxati :

1. Mirziyoyevning SH.M. “2017-2021-yillarda maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to’g’risida”gi qarori. T.: -2016y. 29-dekabr.
2. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob halqimiz bilan birga quramiz. – T.: “O’zbekiston”, 2017y.
3. Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo’yilgan Davlat talablari. – Toshkent, 2018 y.
4. “Ilk qadam” Davlat dasturi-T. 2018 y
5. Hasanov R. Tasviriy san’at o’qitish metodikasidan amaliy mashg’ulotlar. T.: 2006. 71 bet.